

IN

Monogràfic sobre
psicomotricitat

Revista Electrònica

IN investigació
novació

Educativa i Socioeducativa

Ajudar l'infant a esdevenir adult, ajudar
l'adult a esdevenir infant. La contribució
de la pràctica psicomotriu al procés de
creixement i maduració de l'infant i de
l'adult

Mara Tagliavini

Universitat de les
Illes Balears
Institut de Ciències
de l'Educació

Ajudar l'infant a esdevenir adult, ajudar l'adult a esdevenir infant. La contribució de la pràctica psicomotriu al procés de creixement i de maduració de l'infant i de l'adult

**Ayudar al niño a convertirse en adulto, ayudar al
adulto a convertirse en niño. La contribución de
la práctica psicomotriz al proceso de crecimiento
y de maduración del niño y del adulto**

**Helping the Child to Become an Adult, Helping
the Adult to Become a Child. The Contribution of
Psychomotor Activity to the Process of Growth
and Maturation of the Child and the Adult**

Mara Tagliavini, mara.tagliavini@libero.it

Formadora en Pràctica Psicomotriu reconeguda per l'ASEFOP. Presidenta de l'Associazione Percorsi, de Bolonya (Itàlia). Psicomotricista i terapeuta rehabilitadora. Es dedica a la psicomotricitat amb infants (educació i teràpia).

Resum

La intervenció té com a objectiu posar en evidència les connexions entre el procés de maduració de l'infant a la sala de psicomotricitat i el de creixement personal de l'adult durant el procés de formació en pràctica psicomotriu.

La contribució de la pràctica psicomotriu a aquests processos es manifesta a través de la creativitat com a aspecte fonamental d'aquest procés, la conquesta de la identitat, la importància del món simbòlic: el valor de la metàfora i la paraula que neix d'un gest, d'una emoció. El plaer del moviment, del joc compartit. El cos en la relació. La funció del grup. La complexitat social: la diferència, la diversitat, un repte per al món de l'educació.

Paraules clau

Adult, infant, joc, identitat, autenticitat, jo fals, formació, escolta, capacitat negativa, cos, relació, emoció, complexitat

Resumen

La intervención tiene como objetivo evidenciar las conexiones entre el proceso de maduración del niño en la sala de psicomotricidad y el de crecimiento personal del adulto durante el proceso de formación en práctica psicomotriz.

La contribución de la práctica psicomotriz a estos procesos se manifiesta a través de la creatividad como aspecto fundamental de este proceso, la conquista de la identidad, la importancia del mundo simbólico: el valor de la metáfora y la palabra que nace de un gesto, de una emoción. El placer del movimiento, del juego compartido. El cuerpo en la relación. La función del grupo. La complejidad social: la diferencia, la diversidad, un reto para el mundo de la educación.

Palabras clave

Adulto, niño, juego, identidad, autenticidad, falso yo, formación, escucha, capacidad negativa, cuerpo, relación, emoción, complejidad

Abstract

The intervention has as a main goal to prove the connections between the process of the child's maturation at the psychomotor therapy room and the adult's personal growth through the process of learning psychomotor skills.

The contribution of psychomotor activity to these processes operates through creativity as the main aspect of the process, the attainment of one's identity, the importance of symbolic world: the value of metaphor and the word born from a gesture, from an emotion. The pleasure of movement, of a playtime together. The body within the relationship. The group's role. The social complexity: difference, diversity, a challenge for the educational world.

Keywords

Adult, Child, Game, Identity, Authenticity, False Self, Learning, Listening, Negative Capability, Body, Relationship, Emotion, Complexity

INTRODUCCIÓ

Amb aquest títol vull centrar l'atenció en la contribució que la pràctica psicomotriu pot aportar al procés de creixement i maduració d'ambdós, tant del nen com de l'adult, destacant les connexions i algunes característiques comunes en aquests dos processos evolutius, de transformació.

Un objectiu general compartit entre la pràctica psicomotriu i l'educació en el sentit més ample és ajudar els infants a créixer, a fer-se grans, a madurar i a desenvolupar la seva identitat, i afavorir-ne així l'expressivitat i la creativitat.

Un objectiu de la formació en pràctica psicomotriu, més enllà d'adquirir una competència professional específica, és ajudar els adults en formació a créixer, a madurar, a desenvolupar la capacitat creativa, d'escolta, d'acollida, de contenció; un objectiu que podria ampliar-se a altres professionals que treballen amb infants, ja que, també com a adults, no s'acaba mai de créixer, de madurar, de millorar la nostra manera de ser i estar, tant personalment com professionalment.

Efectivament, durant el procés de formació en pràctica psicomotriu no s'adquireix només una competència, no s'ensenyen només els procediments. Els que s'impliquen en aquesta formació són considerats abans de tot com a "persones" i es converteixen en els protagonistes, subjectes actius, del seu procés d'aprenentatge. Durant tot el procés, la persona ha de posar en joc la identitat pròpia, personal i professional.

El resultat de la formació no serà la reproducció dels models anteriors, sinó un nou acte de producció, un acte creatiu.

Sovint es parla d'escolta; m'agradaria remarcar que l'escolta, si es cultiva bé, més que una habilitat és un art i l'art d'escoltar necessita una eina important perquè es desenvolupi la sensibilitat personal. Per això, en la formació del psicomotricista, més enllà de les habilitats específiques, es fa una atenció especial a la vessant de la formació personal.

Com sabem, estudiar amb els llibres, encara que siguin bons, no és suficient per afinar aquesta sensibilitat i desenvolupar una bona capacitat d'escolta; cal implicar-se personalment, en la relació amb l'altre. Al meu entendre, seria desitjable que tots els professionals que s'ocupen de la infància i de les relacions d'ajuda, es trobessin durant la seva formació amb una mica d'atenció a aquest aspecte. Així com també m'agradaria que la nostra societat valorés més les professions d'ajuda i d'atenció a l'altre en general i, molt especialment, els professionals que treballen amb infants, ja que són persones que assumeixen la responsabilitat de tenir cura d'altres éssers humans en les fases més delicades de les seves vides.

LA IMPORTÀNCIA DEL JOC I DE LA CREATIVITAT

Malauradament, entre la televisió, cada vegada més vulgar, i una infinitat de joguines, que inunden les habitacions dels infants d'avui, en els darrers anys el joc va desapareixent per donar lloc a altres activitats que fan que els infants siguin cada vegada més passius.

El joc hauria de ser protegit i reconegut com a "patrimoni en perill d'extinció", mentre que el joc és l'activitat més important per als infants, és una necessitat i una experiència universal. Tal vegada el joc és el recurs humà més important.

Winnicott (2006) defineix el joc com una experiència creativa de vida que es desenvolupa contínuament en un espai-temps, per la qual cosa és una experiència dinàmica i, afegeix, que “una persona, infant o adulta, només quan juga, és capaç de ser creativa i només essent creativa pot descobrir-se a si mateixa.”

M'agradaria que aquesta frase fos esculpida a l'entrada de cada escola, de cada aula. En canvi, molt sovint les persones que treballen a les escoles han de lluitar per afirmar aquest principi.

Molts mestres es queixen sovint de la dificultat de fer valer aquest principi en les seves escoles i institucions educatives. Si més no és el que succeeix a Itàlia.

Vull posar l'accent en la importància del joc i de la creativitat tant per a l'infant com per a l'adult. La creativitat entesa no com a creació artística –per a això cal tenir un talent específic– sinó creativitat entesa com a capacitat de mantenir durant tota la vida quelcom que pertany a l'experiència infantil, la capacitat de crear i recrear el món. Piaget ja havia dirigit aquesta invitació als adults, a animar-los a ser creatius per continuar, en part, sent infants.

Sol passar sovint que, a través de la metàfora, del joc simbòlic i del món imaginari dels infants, els adults redescobreixen l'imaginari propi i se senten estimulats a apropar-se de nou a aquesta dimensió creativa.

LA CONQUESTA DE LA IDENTITAT

Un altre objectiu important és ajudar a la construcció i maduració de la identitat.

Pel que fa als infants, durant les sessions de pràctica psicomotriu educativa i preventiva, es fa molta atenció a aquest aspecte: es repeteix el nom de cada infant, els donem les etiquetes amb els seus noms, no es fan servir sobrenoms, se'ls crida pel seu mentre salten o fan tombarelles, i sobretot són reconeguts individualment en la pròpia singularitat valorant-ne les emocions, les paraules, el moviment, el joc.

Tot això té com a objectiu donar suport al procés d'integració, per enfortir la identitat de l'infant i la seva unitat.

Però, molt sovint ens trobem amb infants, especialment nenes, que s'amaguen, que no s'atreveixen a expressar els propis desitjos, molt atentes a satisfer les expectatives dels adults. Aquests infants no poden dir “sóc jo” i es fan l'ombra dels adults.

Els desitjos d'aquests infants només troben el camí per a expressar-se si coincideixen perfectament amb els dels adults, pares o professors, la qual cosa significa que aquests infants no són capaços d'afirmar la seva existència en el món, la seva identitat. No tenen la força per dir: “jo sóc”, “jo existeixo”. No desenvolupen el veritable *self*, massa entestats a respondre a les expectatives i a les demandes dels adults.

Aquests infants poden desenvolupar el que Winnicott anomena un “*self* fals”. El *self* fals és més comú en la infància i és el que porta l'infant a adherir-se a les demandes del medi amb una actitud de complaença.

Per desgràcia, aquests infants solen passar inadvertits, romanen invisibles, perquè no molesten, no provoquen, estan atents i disponibles per respondre a les demandes dels adults.

El temor exagerat a expressar els sentiments per por que no siguin acceptats, per por de perdre l'amor de la mare, els porta a complaure l'adult. Però complaure l'adult és una defensa que l'infant utilitza per poder existir en la relació amb l'altre, i produeix danys greus, ja que ha de traïr les pulsions pròpies, les emocions i els sentiments de por, de ràbia, d'enveja, d'indignació: emocions i sentiments que són part de cada un de nosaltres i que l'infant hauria de poder expressar.

L'infant que desenvolupa un *self* fals amaga i nega les seves necessitats, els seus desitjos, les seves pulsions, que formen el nucli del veritable *self*, complaure l'altre pel preu d'oblidar-se de si mateix!

La nostra feina consisteix en gran part en l'acompanyament. Acompanyar també és un art, vol dir estar amb l'altre perquè l'altre pugui dur a terme el seu projecte, perquè l'altre pugui existir.

El lloc psíquic on ocorre aquest procés és l'espai "transicional" en el qual pot sorgir una dinàmica de transformació i de canvi, una dinàmica formativa. L'espai "transicional" en el qual es troben l'infant i la mare "suficientment bona" i on l'infant pot jugar a crear, movent-se entre la realitat psíquica interna i l'experiència de l'objecte real.

De vegades es tracta d'ajudar a fer emergir el veritable *self*, tant de l'infant com de l'adult, perquè tant l'infant com l'adult puguin dir amb plaer: "aquest sóc jo". Em sembla interessant reflexionar sobre com aquest tema afecta no només l'infant sinó també l'adult.

El "fals *self*" és un aspecte que no forma part d'un quadre clínic ben definit, però que es pot trobar en tots nosaltres, amb matisos més o menys subtils o profunds, i que trobem tant en formes que es podrien anomenar patològiques com en formes que són part de la normalitat.

Ara una petita provocació: es podria argumentar que, entre les persones que trien professions d'ajuda, n'hi ha algunes que d'alguna manera han desenvolupat un fals *self*. En qualsevol cas, seria desitjable que totes les persones que hem triat una professió d'ajuda als altres ens preguntéssim per la motivació d'aquesta elecció.

Winnicott va investigar també sobre l'origen de la capacitat de tenir cura de l'altre com a factor important de la vida social, va treballar-hi d'una manera original utilitzant el terme *to concern* (preocupació responsable). Es pot suposar que la preocupació està relacionada amb el sentiment de culpa, en relació positiva amb el significat de responsabilitat. La capacitat de preocupar-se, de tenir cura de l'altre, fonamenta qualsevol activitat constructiva; podem dir que és una funció de la salut.

Els professionals de l'ajuda tenen sempre motivacions conscients i motivacions inconscients. Crec que la recerca de les motivacions i expectatives pròpies ha de ser un requisit indispensable per començar una reflexió sobre si mateixos i sobre les mancances pròpies.

«... Noi non siamo salvi/ noi non salviamo/ se non con un coraggio obliquo/ con un gesto/ di minima luce» ("No estem salvats/ ni salvem/ si no és amb un coratge oblicu/ amb un gest/ de mínima llum"; Anedda, 1999)

Sembla que aquests versos de la poetessa Antonella Anedda ens poden ajudar a desmuntar el mite de la persona que pensa que ha triat una professió "salvadora".

Els que treballen en el camp de l'ajuda, quan es troben amb les necessitats d'altri, porten el bagatge dels propis interessos i objectius professionals, econòmics o d'autorealització, porten la força de l'ètica, dels ideals humanitaris, religiosos o socials, i finalment porten també les seves necessitats més profundes d'afecte i de reconeixement. Aquests elements són part d'aquesta consciència de si mateix que un bon programa de formació ha de garantir a l'educador, al mestre, al psicòleg i al terapeuta.

Les motivacions del professional són sempre presents en la relació d'ajuda i n'afecten la capacitat de resposta.

Cal centrar l'atenció en aquestes motivacions conscients i inconscients, ja que «representa l'única garantia contra els riscos de substituir el pacient i de desplaçar la pròpia responsabilitat» (Melucci & Fabbrini, 1984).

Crec que l'especialista en pràctica psicomotriu, i també l'educador, el mestre o qualsevol professional que s'ocupa dels infants, hauria de fer una formació que li permetés entendre el que passa dins d'ell i el que passa als infants dels quals té cura, perquè els infants que tenen dificultats puguin sortir de l'esquema de la "compulsió a repetir", que els obliga a repetir les experiències doloroses, per promoure un canvi en la modalitat de relació que s'estableix entre l'infant i l'adult. Només així podem oferir a l'infant l'oportunitat de viure una situació nova, que pot donar lloc a experiències positives posteriors.

Avui dia, fins i tot en els grups de pràctica psicomotriu educativa, ens trobem sovint amb infants amb mancances afectives, que han patit abusos, maltractats, amb actituds adhesives o mimètiques, més freqüents entre les nenes; o amb actituds agressives, antisocials, destructives, més freqüents entre els nois.

És important que el psicomotricista, a través del joc, sàpiga com sobreviure simbòlicament als atacs dels infants, i sàpiga també com evitar caure en alguns paranys, per tal de poder transformar les experiències precoces de maltractament, negatives, en una experiència real d'acolliment.

No és casualitat que, a la sala de Pràctica Psicomotriu, el joc d'oposició, per exemple, sigui un dels jocs més populars entre els infants. És un joc que implica emocionalment i corporalment l'infant i l'adult, i que permet que l'infant ataquí simbòlicament l'adult, amb la mediació de l'objecte en un ambient de joc, que no culpa el desig propi d'oposar-se i de créixer. O, al contrari, el joc d'embolcallament i de transport, que permet que l'infant es deixi anar, que confii en un adult acollidor, disponible, que pot tenir-ne cura.

Per desenvolupar una bona competència per a aquest tipus de jocs que impliquen emocionalment i corporalment l'adult, cal triar un procés de formació adequat durant el qual es puguin integrar els diversos vessants de la formació.

LA FORMACIÓ PERSONAL

La formació personal per la via corporal és una àrea clau i original de la formació en pràctica psicomotriu. És un procés que pot ajudar l'adult a elaborar el coneixement de si mateix, procés que cal activar, perquè no seria correcte ocupar-se dels "monstres" d'altri sense haver tingut elcoratge de mirar-ne abans els propis.

Si no s'ha fet un profund, i de vegades dolorós, recorregut introspectiu, no es pot tenir cura dels altres de manera profunda, amb humilitat, una altra qualitat important en la relació d'ajuda.

Però aquest recorregut introspectiu no és una teràpia, perquè en la teràpia no hi ha continguts externs i la persona està completament centrada en si mateixa, mentre que en la formació personal que proposa la pràctica psicomotriu, cal la implicació personal per augmentar el coneixement i la consciència que la persona té de si mateixa, però dins d'un procés de formació més ampli. La finalitat no és la cura, sinó el coneixement i l'aprenentatge d'una metodologia de treball amb infants.

Caldrà un procés terapèutic personal per a aquelles persones que volen tenir cura dels infants amb patologies greus.

Si tenim la convicció que el desenvolupament de la competència relacional i professional depèn del desenvolupament del "jo" i de la ment dels especialistes, el model teòric de referència més apropiat per avançar en aquesta direcció és la psicoanàlisi, perquè és un model que presta una atenció especial a la relació. De fet, n'és el punt central.

Des del punt de vista metodològic, aquest és un aspecte crucial, ja que seria impossible o molt confús ensenyar als estudiants una metodologia de treball com la que s'utilitza en la pràctica psicomotriu utilitzant un model d'aprenentatge centrat en una llista de comportament, en els procediments o en esquemes interpretatius, amb independència de la reflexió de l'alumne sobre si mateix. Seria com pretendre ensenyar els infants a parlar una llengua que nosaltres ni tan sols coneixem.

D'altra banda, el model psicoanalític realitza una funció integradora dels diferents elements del procés de formació i és significatiu que des de fa uns anys hi ha moltes propostes que promouen una formació d'orientació psicoanalítica per als educadors i altres professionals que participen en una relació educativa o preventiva.

La formació de la capacitat d'escolta i de comprendre i donar una resposta adequada als infants pot durar molt de temps, ja que és un procés de maduració que es va afinant i que mai s'acaba, pel fet que la persona continua transformant-se al llarg de la vida.

Per això, cal valorar el temps: el temps per escoltar-se i per escoltar, el temps per parlar, temps per pensar i per observar, temps per créixer, el temps per existir i ser un mateix. Com deia el títol d'una conferència, "Els arbres no creixen estirant-los les fulles". Ningú ho faria. El mateix passa amb les persones, adults i infants. Cal donar i donar-se temps!

En general, quan es parla de "presència" en la relació amb l'infant, es fa referència a l'actitud interior de l'adult, a la seva manera d'estar disponible, al seu estat d'ànim, però també s'hauria de fer referència a la "presència" física.

Voldria destacar aquest aspecte, aquesta dimensió de la presència corporal, perquè no només és important per a la pràctica psicomotriu, sinó per a tots els professionals de l'educació.

No tenir en compte aquest aspecte pot anar minant una gran part del treball que es realitza en el centre educatiu. De fet, si el mestre o la mestra no té la capacitat, perquè no té la formació, de donar sentit als senyals de comunicació no verbal, podria trobar-se amb dificultats en el grup. Per exemple, si els infants expressen no verbalment un malestar i no se'ls entén, mostren un comportament massa apàtic o turbulent, amb el temps tendeixen a intensificar la seva expressió del malestar dins el grup a través de comportaments cada vegada més extremats, cada vegada

més difícils d'entendre i de manejar.

La intervenció psicomotriu es caracteritza per ser una intervenció que requereix una implicació emocional i corporal d'un adult i d'un infant, els quals estableixen una relació a través d'un diàleg corporal.

Per això, durant la formació en pràctica psicomotriu, es dóna un ampli espai per desenvolupar la capacitat de reconèixer i utilitzar, a més de les implicacions psicològiques de la relació, les característiques i els canvis recíprocs en l'àmbit tònic, emocional, postural, gestual i proxèmic. El que Bernard Aucouturier (1986) ha anomenat "ressonàncies tònicoemocionals recíproques".

Això requereix un temps per a la formació personal, per deixar que les persones en formació vagin experimentant la reapropiació del seu llenguatge corporal, es facin conscients de la seva manera de viure les diferents experiències corporals, puguin aprofundir en la recerca de la pròpia dimensió tònica en la relació amb l'altre.

Es tracta d'ajudar la gent a escoltar i a escoltar-se, a comprendre, a pensar en si mateixos i en els altres, a prendre consciència dels propis límits, de les pròpies tensions i resistències en l'àmbit emocional i corporal. S'ha de tenir en compte que sempre hi ha alguna correspondència entre els aspectes psicològics i els corporals, per ajudar-los a reconèixer els conflictes interns, a acceptar-los i a trobar les eines per gestionar-los.

Es tracta també de desenvolupar una bona sensibilitat, perquè el coneixement, per si sol, no és suficient. Cal tenir la capacitat d'emocionar-se amb l'experiència de l'altre, per la mirada de l'altre. Si estem molt capficats a protegir el nostre món interior, amagats darrere el mur de les nostres defenses, no deixarem que ens arribi el món interior de l'altre, ni tan sols el món interior de l'infant.

Després d'anys d'experiència, no només en psicomotricitat, podem afirmar que per mitjà del treball corporal és més fàcil remuntar-se a les experiències i als records de la infància. Podríem dir que el treball corporal obre amb més facilitat una porta a l'inconscient. Per tant, es tracta d'encoratjar aquest procés, amb sensibilitat i delicadesa.

Una educació concebuda només per transmetre coneixements és molt fàcil de dur a la pràctica, però l'educació dirigida a estimular la creativitat de tots, infants i adults, és una tasca molt més fascinant i, al meu parer, molt més útil. Tot un científic com Einstein va dir que l'art d'ensenyar consisteix a "despertar la joia de la creativitat i del saber".

L'infant, que troba plaer en el moviment i en l'acció, que experimenta el plaer jugant i comunicant, té la porta oberta per a accedir al plaer d'aprendre.

M'agradaria remarcar que molts dels infants, que des de fa uns anys es dictaminen de "retard cognitiu", en realitat no tenen problemes d'aprenentatge, sinó que pateixen una certa immaduresa o discordança en el seu desenvolupament afectiu.

Per tant, cal que l'adult sàpiga connectar amb l'infant en un pla profund, reconeixent les seves dificultats reals, però també els seus recursos.

Crec que només hi ha un coneixement autèntic, amb una connexió íntima amb les vivències emocionals més profundes del subjecte, sigui infant o adult. Ens situem, més enllà de l'aprenentatge instrumental, en l'àmbit que fa referència a l'experiència: l'experiència d'aprendre a aprendre.

En el marc de la formació de psicomotricistes, cal crear un clima de reflexió, crear un espai-temps, individual i de grup, per pensar junts sobre la pràctica, les ressonàncies tòniques i emocionals, el procés personal i de formació: un espai i un temps on realment es pot aprendre de la pròpia experiència!

Sovint es tracta només d'explorar un territori nou, de mirar amb uns altres ulls, d'una perspectiva diferent.

Per afrontar els problemes amb què es troben, cal "trobar" quina estratègia triar, quin camí agafar. La decisió mai no és fàcil, cal una mica d'esforç. Mai no podem estar segurs de si hauríem aconseguit millors resultats si haguéssim actuat d'una altra manera.

Aquesta forma de treballar pot produir incertesa i malestar, per això tots aquests aspectes es tracten en el procés de formació, per ajudar la persona a ser capaç de tolerar l'ansietat que se'n pot derivar, tenint en compte que els processos mentals implicats en aquest tipus de treball són, en gran part, inconscients.

LA COMPLEXITAT SOCIAL: LA DIFERÈNCIA, LA DIVERSITAT, UN REPTE PER AL MÓN DE L'EDUCACIÓ

En aquests primers anys del segle XXI, es fa necessari crear espais on els joves es puguin reunir a llegir, escriure, parlar, fer preguntes, escoltar, reflexionar junts... per educar per a la democràcia, educar per ser protagonistes actius i no espectadors, per construir junts un món millor, en el qual es respecti la dignitat de les persones; una educació per adquirir coneixements, però també per assumir responsabilitats!

Avui en dia hi ha adults, cada vegada més, que no han desenvolupat la capacitat de ser responsables assumint la responsabilitat de les decisions i dels actes propis. Volem ensenyar els infants a assumir la responsabilitat del seu comportament i ensenyar els adults a assumir la responsabilitat del seu procés personal i de la seva relació amb l'altre.

En definitiva, es tracta d'una formació per assumir la diversitat (tots som diferents), per experimentar la trobada entre persones i cultures diverses, perquè aquesta trobada pugui ser un enriquiment per a tots!

En els nostres grups, d'infants o d'adults, no cal més informació –avui en dia n'hi ha massa–, però sí que cal més Humanitat en les relacions i en la cultura. La sensibilitat humana i la cultural són la nostra major riquesa, ja que mai es poden perdre. Humanitat i Cultura milloren l'ésser humà, i millorant un mateix, millora el món en què vivim.

També és tasca nostra educar per a conservar el món, que és la nostra riquesa. De vegades sembla que s'ha oblidat que només hi ha una Terra i que, si la destruïm, no n'hi ha d'altra.

Potser hauríem de fer-nos més conscients que el nostre futur depèn de com ara vetllem i tinguem cura dels infants i del medi ambient.

Per descomptat, en el món global és difícil viure i governar, cada dia ens hem d'enfrontar a situacions cada vegada més complexes i a decisions cada vegada més difícils de prendre. Trobar una harmonia entre aquestes posicions oposades serà la nova utopia, però ho hem d'intentar!

Davant de situacions complexes, solem caure en la temptació de simplificar, de fer raonaments lineals. Penso que és important acceptar la complexitat, acceptar que hi ha situacions difícils d'entendre i de resoldre, encara que això ens pugui fer sentir malament i incòmodes.

Ser capaç de mantenir un equilibri entre situacions molt diferents és complex; acceptar-ho i bregar amb la complexitat requereix anar pas a pas, confrontar, buscar punts de referència, sense deixar de comprendre. Avui més que mai se'ns demana la capacitat d'"estar" dins aquesta complexitat sense perdre'ns i sense simplificar, quan no és possible. La capacitat de fer senzilles les coses complexes, sense trivialitzar-les, és un altre art, un art difícil d'aprendre.

«Keats, el gran poeta anglès, ha encunyat el terme "capacitat negativa" que és la facultat d'existir emmig de les incerteses, misteris i dubtes, sense voler aconseguir, a qualsevol preu, la claredat de la raó.» (Resnik, 1993, p. 243.)

És a dir, que cal entendre la "capacitat negativa" com un do, com la capacitat de tolerar l'inesperat, el que és desconegut. Tots ens hem hauríem de fer una mica "els pelegrins" d'aquest món.

Quan era petita, la meva àvia, mentre treballava en el seu teler, em va ensenyar que quan tenim entre les mans una troca embullada, si estirem el fil, aquest es bloqueja, els nusos s'estrenyen i l'hem de tallar. Però si s'afluixa el fil amb paciència, es pot desfer l'embolic, els nusos s'afluixen i no cal tallar-lo.

Metafòricament, és com si, a través del seu "ben fer", del seu gest antic, la meva àvia, que vivia en una societat camperola, m'hagués ensenyat a "estar" en aquesta societat complexa, a valorar el temps, la paciència i la saviesa!

CONCLUSIONS

Per tornar al títol, "Ajudar l'infant a esdevenir adult, ajudar l'adult a esdevenir infant", és clarament una paradoxa: l'adult creix i madura a través de la seva capacitat per implicar-se, mantenint-se en contacte i mantenint viva la seva part infantil.

Aquell infant «... que viu prehistòricament en l'adult. L'infant en l'adult és aquella part del Jo capaç de jugar amb les seves fantasies, en condicions de representar les seves intuïcions i les seves actituds estètiques en el gran teatre que és el món» (Resnik, 1993, p. 253).

La professió de formar psicomotricistes és delicada i apassionant. Es tracta d'oferir a les persones les eines que els permetin trobar una nova manera d'estar amb els infants, d'acompanyar-los a descobrir el món de la infància, d'escoltar profundament i de comprendre, ajudant-los a redescobrir la seva capacitat de jugar, de sorprendre's amb la màgia i la meravella de la trobada amb els infants, perquè, com deia Pablo Picasso, «cal molt de temps per arribar a "ser" com un infant».

BIBLIOGRAFIA

- Anedda, A. (1999). *Notti di pace occidentale*. Roma: Donzelli.
- Aucouturier, B., Darrault, I., Empinet, J. L. (1986). *La pratica psicomotoria*. Roma: Armando.
- Bion, W. R. (1971). *Esperienze nei gruppi*. Roma: Armando.
- Blandino, G., Granieri, B. (1995). *La disponibilità ad apprendere*. Milano: Raffaello Cortina.
- Fabbrini, A. (1982). "Analisi della situazione di formazione: dal progetto alla realizzazione" (su Percorsi per esperti in formazione). Quaderni IRRSAE.
- Jaques, E. (1990). *Lavoro creatività e giustizia sociale*. Torino: Boringhieri.
- Lapierre, A., Aucouturier, B. (1978). *La simbologia del movimento*. Cremona: Edipsicologiche.
- Lapierre, A., Aucouturier, B. (1982). *Il corpo e l'inconscio in educazione e terapia*. Roma: Armando.
- Masaraki, G. (1985). "La metafora del corpo in terapia psicosomatica". *Su Aliapapers*, n. 8-9. Milano.
- Melucci, A., Fabbrini, A. (1984). "Il contratto nella relazione di aiuto e nella terapia". *Su Aliapapers*, n. 2. Milano.
- Pichon-Rivière, E. (1985). *Il processo gruppale*. Loreto: Lauretana.
- Resnik, S. (1993). *Sul fantastico*. Torino: Bollati Boringhieri.
- Winnicott, D. W. (2006). *Gioco e realtà*. Roma: Armando.
- Winnicott, D. W. (1990). *Dal luogo delle origini*. Milano: R. Cortina.

Per citar aquest article:

Tagliavini, M. (2013). «Ajudar l'infant a esdevenir adult. Ajudar l'adult a esdevenir infant. La contribució de la pràctica psicomotriu al procés de creixement i de maduració de l'infant i de l'adult». *IN: Revista Electrónica d'Investigació i Innovació Educativa i Socioeducativa*, vol. IV, núm. 1, pàg. 123-134. Obtingut de: http://www.in.uib.cat/pags/volumenes/vol4_num1/revista/10_Mara_Tagliavini.pdf